

UNIVERSITATEA DIN TURKU

COLUMNNA 14

PUBLIKAȚIE A
LECTORATULUI DE LIMBA ROMÂNĂ

decembrie 2000
TURKU

Responsabil de număr

Marilena Aldea

Lectoratul de Limba Română
Universitatea din Turku - Turun Yliopisto
Henrikinkatu 2 - FIN - 20014 - Turun Yliopisto
TURKU - FINLANDA

ISSN 0780 – 1262
TURUN YLIOPISTO, DIGIPAINO
TURKU 2001

CUVÂNT ÎNAINTE

Revista Columna continuă să publice pagini ce reflectă preocupări ale studenților din Finlanda pentru România și cultura ei.

Sperăm, totodată, în stimularea interesului pentru cultura finlandeză în România, astfel încât dialogul început cu diferite universități să dea roade și pe mai departe.

Pentru prima dată, studenților de la Universitatea din Turku li se alătură, în numărul de față, și câțiva tineri din Helsinki, pasionați de limba și cultura română, care au motivat, prin interesul lor permanent, continuarea cursurilor de limbă, cultură și civilizație românească, la Universitatea din Helsinki.

Aflat în centrul unor astfel de preocupări, al unui dialog real, desfășurat pe multe planuri, Lectoratul de Limba Română de la Universitatea din Turku a încercat să-și modeleze activitatea, răspunzând, pe cât posibil, cerințelor, și, uneori, venind în întâmpinarea unor proiecte. Oferta culturală, în înțeles larg, a mers de la susținerea unor seri literare, la inițiativa studenților, până la configurarea unor proiecte de convergență, cum ar fi redactarea dicționarilor bilingve, atât de necesare domeniului româno-finlandez.

*Un adevărat succes l-a constituit propunerea cursului special și a seminarului **Eminescu**, în chiar acest an aniversar. Felul în care "au vibrat" studenții, pe "lungimea de undă" a romantismului "etern", dar și modul cum au perceput poezia lirică românească își găsește expresie în forma pe care ei au reușit s-o dea poeziilor lui Mihai Eminescu, în limba finlandeză.*

Adâncind studiul textului poetic, apropiindu-se de pictura lui Ioan Andreescu, studenții au reușit să discearnă și dimensiunea filozofică ce marchează, constant, cultura românească.

*Înțelegerea și traducerea poemelor eminesciene este, cred, un înalt omagiu, cea mai autentică prețuire care i se poate aduce lui **Mihai Eminescu**, ca exponent al culturii românești, în anul închinat lui.*

Marilena ALDEA

Turku, decembrie 2000

ANIVERSĂRI: "Anul EMINESCU" in Finlanda

NOI ȘI EMINESCU

Știm cu toții că, din inițiativa Ministerului Culturii, anul 2000 a fost declarat de către Guvernul României "Anul Eminescu", aniversare înscrisă în calendarul UNESCO.

Formula *Eminescu – poet național* este, în general, acceptată, pentru că "cei 150 de ani de la nașterea lui Mihai Eminescu reprezintă cei 150 de ani în care a fost inventată România modernă (Monica Spiridon). În tot acest răstimp, gândirea artistică, filozofică și politică a lui Eminescu a funcționat ca un etalon, ca o unitate de măsură, păstrând în echilibru ființa națională a poporului său. (Ana Blandiana)

Prin desemnarea anului 2000 ca "An al lui Eminescu", poetul devine și simbol al trecerii României dintr-un mileniu într-altul, simbol al ieșirii dintr-o lungă "eclipsă" a istoriei.

Faptul acesta implică, pe plan cultural, *repunerea în discuție a operei eminesciene* din perspectiva receptivității cititorului de astăzi. Dar Eminescu nu este numai un mare poet român, el este, în același timp, un mare poet al lumii, unul dintre cei mai mari lirici ai literaturii universale, comparabil cu Byron, Hugo, Hölderlin, Leopardi, Lermontov, Petöfi, Mickiewicz.

Așa cum a prezis Titu Maiorescu, întreaga poezie românească a veacului al XX-lea stă sub semnul lui Eminescu: și Lucian Blaga, și George Bacovia, și Tudor Arghezi, ca și Al. Philippide, Emil Botta, Nichita Stănescu, Ioan Alexandru sau Ana Blandiana.

Desigur că un creator de talia lui Eminescu își păstrează, de-a lungul timpului, un fel de autoritate morală asupra multor generații, constituindu-se într-un autentic *punct de reper*.

Formula *Eminescu –azi* sau, cu alte cuvinte, a vorbi despre actualitatea poetului înseamnă a ne referi și la frecvența cuvântului *același* în poezia sa. Să

ne amintim doar că: "tot alte unde-i sună aceluiași pârâu", vers ce transpune o întregă concepție filozofică, cea heraclitiană, fără a neglija valorile constante.

Așadar, Eminescu rămâne, în timp, *același*, egal cu sine însuși, având totodată și capacitatea dialectică de a deveni în fiecare clipă *altul*, după cum se reflectă în conștiința fiecărui cititor.

Pentru noi Mihai Eminescu este extrem de bogat, de complex: el însumează stările umanului, dovedindu-se un adânc cunoscător al sufletului omenesc, reunește ipostazele realului și ale idealului, ale prezentului și ale trecutului, văzute întotdeauna în mod antitetic, așa cum îi dictează temperamentul său romantic. Ne rămân în minte: pasiunea cu care Eminescu trăia ideile, verva polemică a expresiei, ca și implicarea politică a gestului său. Gânditorul a fost un evoluționist, chiar dacă avea un puternic sentiment al tradiției și al modelului național. Eminescu a fost un moralist și un umanist de nivel european, afirmând neîncetat rolul artei și, îndeosebi, al literaturii în educarea generațiilor.

Poet, prozator, dramaturg, traducător, dar și cel mai talentat publicist al timpului, *creator al limbii literare românești*, Mihai Eminescu reprezintă sinteza dintre un geniu, ca valoare individuală, și coordonatele gândirii și sensibilității unei epoci și ale unui neam. De aceea există, în creația eminesciană, repere universale și naționale, antice și moderne, orientale (mai ales indice) și europene (mai ales germane). Transcrise într-o orchestrație unică, apar marile teme și motive romantice: timpul, spațiul, viața, moartea, dragostea, ura, peisajul natural, realul și fantasticul, mitul, aventura existențială, căutarea sinelui, voluptatea trăirilor, himera fericirii, tragicul și comicul. Așa se face că asupra operei lui s-au aplecat nu numai cercetători români, ci și specialiști străini, de primă mână, cum ar fi Rosa del Conte (din Italia) sau Amita Bhowe (din India).

Așadar, tradusă în multe limbi și bine cunoscută și în străinătate, opera eminesciană își deschide poarta spre universalitate.

Noi am citit în original și am reușit să pătrundem sensul câtorva dintre poeziile reprezentative ale lui Eminescu. Putem spune că înțelegerea poemului "Luceafărul" și a altor poezii ne-a prilejuit momente de emoție și bucurie, de trăire autentică.

Cred că putem afirma că finlandezii, etern deschiși sensibilității de tip romantic, care a dat culturii universale pe Jean Sibelius și pe Eino Leino (ca și pe Saima Harmaja și pe Aaro Hellaakoski), vor vibra întotdeauna în fața muzicalității versului eminescian.

Considerăm că receptarea în limba română a poeziei eminesciene, atât de complexe, a fost o adevărată sărbătoare pentru noi. Nu putem să trecem cu vederea sonoritatea inconfundabilă a timbrului poetic eminescian și dificultățile pe care le ridică traducerea acestei poezii în orice altă limbă.

Tocmai de aceea, actul de a traduce poezie implică supunere față de model, dar și curaj intelectual, o muncă uriașă, răsplătită, poate, doar prin reușita re-comunerii imaginii poetice eminesciene într-o altă limbă. De aceea, socotim deosebit de importante traducerile în limba finlandeză ale Liisei Ryömä (Mihai Eminescu, *Runoja*, Kustannus Oy Littera, 1995), traducerile în suedeză ale lui Ion Milos (Mihai Eminescu, *Över höjdena*, Dikter, Symposion Bokförlag, Stockholm 1989), ca și recente traducerii ale postumelor în limba franceză, datorate lui Michel Wattremez (Mihai Eminescu, *Poeme postume*, urmate de *Fragmentarium*, Editura Fundației Culturale Române, București, 1997).

Vă propun să citim, în cele ce urmează, una dintre minunatele postume ale lui Mihai Eminescu, "Dintre sute de catarge", în mai multe limbi: în română, finlandeză, suedeză, franceză, și engleză.

Tuula T. TEIRI

Studentă la Universitatea din Turku

MIHAI EMINESCU

DINTRE SUTE DE CATARGE

Dintre sute de catarge
Care lasă malurile,
Câte oare le vor sparge,
Vânturile, valurile?

Dintre pasări călătoare
Ce străbat pământurile,
Câte-o să le-nece oare
Valurile, vânturile?

De-i goni fie norocul,
Fie idealurile,
Te urmează în tot locul
Vânturile, valurile.

Ne-nțeles rămâne gândul
Ce-ți străbate cânturile,
Zboară vecinic, îngânându-l,
Valurile, vânturile.

AV HUNDRATALS MASTER

Av hundratals master
Som lämnar stranden
Hur många skall krossas
Av vindarna, vågorna?

Av alla flyttfåglar
Som korsar världen,
Hur många skall dränkas
Av vindarna, vågorna?

Om du söker lyckan,
Eller idealen,
Överallt nås du
Av vindarna, vågorna.

Ogripbar tanke
Sången strömmar
Den flyger evigt smekt
Av vindarna, vågorna.

În limba suedeză de Ion MILOS

SADAT PURRET SATAMASTA

Sadat purret satamasta
lähtee ulapoiden yli,
kuinka monet niistä nielee
tuulten syli, vetten syli?

Liikkuvaista lintukansaa
kiittää kaukaisempiin kyliin,
suistuneeko matkallansa
vetten syliin, tuulten syliin?

Onnen perään pyristelet
tahi tahdot aatteen jakaa.
Aina huokuu selkäs takaa
tuulten syli, vetten syli.

Luotaamaton ihmismieli
ajan virtaan virren heittää.
Senpä ikilauluin peittää
Tuulten syli, vetten syli.

În limba finlandeză de Liisa RYÖMÄ

OF THE MASTS

Of the masts by thousands leaving
Shores which many an ocean laves,
O, how many will be shattered
By the winds and by the waves?

Of the birds by thousands wandering
Many a one a grave soon finds,
While still hopeful it is driven
By the waves and by the winds.

If to high ideals aspiring,
Or the soul but fortune craves,

DINTRE SUTE DE CATARGE ...

Dintre sute de catarge
Care lasă malurile,
Câte oare le vor sparge,
Vânturile, valurile?

Dintre pasări călătoare
Ce străbat pământurile,
Câte-o să le-nece oare
Valurile, vânturile?

De-i goni fie norocul,
Fie idealurile,
Te urmează în tot locul
Vânturile, valurile.

Ne-nțeles rămâne gândul
Ce-ți străbate cânturile,
Zboară vecinic, îngânându-l,
Valurile, vânturile.

DE CES MÂTS

De ces mats qui vont au large
Avec mille et un ballots,
Combien n'atteindront la marge,
Dans les vents et dans les flots!

De ces mouettes sauvages
Qui suivent les matelots,
Combien perdront leurs rivages,
Par les vents et par lles flots!

Chasses-tu la providence
Ou les nobles idéaux,

Thou art driven wheresoever
By the winds and by the waves.

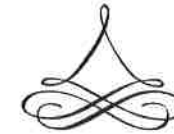
Never understood the thought is
That the song in wing'd words binds,
Ever floating, far off echoed
By the waves and by the winds.

În limba engleză de Petre GRIMM

Suis toujours l'onde qui dance
Dans les vents et dans les flots.

Chiffre reste la pensée
Et le sens de tes mots,
Elle vole, balancée,
Par les vents et par les flots.

În limba franceză de Michel WATTREMEZ

ȘTIRI CULTURALE

În cadrul "Galei filmului românesc" - ediția a doua -, organizată de Ambasada României, Asociația Finlanda-România, Ministerul Culturii din România și Oficiul Național al Cinematografiei, în zilele de 5-9 iunie 2000, la Helsinki a fost prezentat un "Medalion LUCIAN PINTILIE". Subtitrate în engleză sau în franceză, au putut fi vizionate, astfel, cunoscutele filme ale lui **Lucian Pintilie**, bine apreciate în țară și în străinătate: *Duminică la ora 6* (1965), *Reconstituirea* (1969), *Balanța* (1991), *O vară de neuitat* (1992) și *Terminus Paradis* (1998). Rezistența la regimul totalitar, sub diferite forme, ca și crearea unei repute școli cinematografice românești, recunoscută prin numeroase premii, obținute la mari festivaluri internaționale - cum ar fi cele de la Cannes și Veneția -, l-au făcut pe **Lucian Pintilie** o personalitate de marcă în lumea cineaștilor europeni.

Deschiderea galei s-a bucurat de prezența ambasadorului României în Finlanda, E.S. doamna **Smaranda Enache** și de prezența lui **Lucian Pintilie**, care în România este o legendă vie și care este cunoscut iubitorilor de film din Franța, Marea Britanie, Italia și ... Finlanda.

Redacția

CÂTEVA ASPECTE ALE OPEREI EMINESCIENE

Este cunoscut faptul că Mihai Eminescu a fost extrem de exigent față de sine însuși și față de creația sa. Numai așa se explică diferența cantitativă dintre operele publicate de creatorul însuși și vastul "laborator eminescian" care a necesitat zeci de ani spre a fi cercetat și publicat.

Știm cu toții că numai după aproape o sută de ani de la naștere, *Opera* lui Mihai Eminescu a fost publicată integral, în 16 volume masive, după cum ne amintim că publicarea și interpretarea acestei grandioase opere a însumat efortul celor mai buni editori și critici literari români: Titu Maiorescu, Panaitescu-Perpessicius, George Călinescu, Tudor Vianu, Petru Creția, Dimitrie Vatamaniuc, Ion Scurtu, Constantin Noica, Eugen Simion, Ion Negoïtescu, George Munteanu, Zoe Dumitrescu-Buşulenga, Ion Gheție, Gh. I. Tohăneanu, Flora Şuteu, Gabriel Ştrempel, Luiza Seche, Constantin Ciopraga etc.

Eminescu pentru români este un criteriu, un reper absolut, reprezintă un prag al existenței. Numai de aceea se poate spune că Eminescu va exista atâta timp cât va exista limba română, după cum se poate spune că limba română există prin Eminescu.

Mai mult decât un raport de echivalență, de definiție prin dublă raportare, Eminescu și românii, creația lui Eminescu, marcată prin excelență și prin exemplaritate, apărută aproape nemotivat în cultura românească, continuă să fie un *model* de neatins, un *ideal* moral și estetic. De aceea, umbra lui ne apasă și ne obosește, dar lumina lui ne înalță și ne mântuiește.

Pentru noi, străinii, ar merita să învățăm românește, chiar dacă am face-o numai pentru a înțelege poezia eminesciană. Pentru că, prin "sfințenia verbului" său, prin "cântul său de veșnicie" (Michel Wattremez), Eminescu întemeiază din nou însăși esența poeziei.

Pe urmele mării poezii romantice, a lui Hölderlin și a lui Nerval, Eminescu sublimază suferința umană, ajungând la izvorul veșniciei:

"Ci trăiește, chinuiește
Și de toate pătimește
Ș-ai s-auzi cum iarba crește."

(În zădar în colbul școlii ...)

Pe urmele lui Ion Negoïtescu, pe noi ne-au impresionat, îndeosebi, câteva dintre **postumele** lui Eminescu, care denotă o neobosită căutare a "cuvântului care exprimă adevărul" și care, fiind discrete, lasă să se audă mai bine poezia. Pe drept cuvânt s-a spus că postumele alcătuiesc "o magmă sumbră în care strălucesc cristalele mării poezii". (Gelu Ionescu) Aici, printre postume, l-am descoperit târziu pe Eminescu în postura de liric creștin și chiar de filozof mistic, aproape pierdut în căutarea disperată a transcendentului, prin cele două rugăciuni închinare Fecioarei Maria. Iată una dintre acestea:

RUGĂCIUNE

Crăiasă alegându-te,
Îngenunchem rugându-te,
Înalță-ne, ne mântuie
Din valul ce ne băntuie;
Fii scut de întărire
Și zid de mântuire,
Privirea-ți adorată
Asupra-ne coboară,
O, Maică prea curată
Și pururea fecioară,
Marie!

Noi, ce din mila sfântului
Umbră facem pământului,
Rugămu-ne 'ndurărilor
Luceafărului mărilor:
Ascultă-a noastre plângeri,
Regină peste îngeri,
Din neguri te arată,
Lumină dulce, clară,
O, Maică prea curată
Și pururea fecioară,
Marie!

RUKOUS

Sinut valtiattareksi valiten,
Eteesi polvistumme rukoillen,
Nosta sinä ja pelasta
Meit' ympäröivält' tuskalta;
Oo kilpi vahvistuksen
Ja muuri pelastuksen,
Katseesi rakkahin
Päällemme laskien,
Oi, Äiti puhtahin
Ja neitsyt ainainen,
Maria!

Me, jotka tahdost' pyhän armon
Annamme tälle maalle varjon,
Rukoillen laupeuksia
Merten kointähteä:
Valituksiamme kuunnellen,
Sä kuningatar yli enkelten,
Varjoista ilmesty sä vihdoinkin,
Suloinen valo, pehmoinen,
Oi, Äiti puhtahin
Ja neitsyt ainainen,
Maria!

Traducere în limba finlandeză de **Laura DELICOSTEA**
Studentă la Universitatea din Turku

Poemele postume ale lui M. Eminescu, traduse de curând în franceză de Michel Wattremez scot la lumină, astăzi, densitatea uimitoare a unei experiențe triste de viață, împărțită între profunzimea trăirii și un mare semn de întrebare cu privire la capacitatea altora de a înțelege.

Ca și poetul, traducătorul trebuie să plângă și în același timp să cânte, într-un mod cât mai inspirat, să treacă peste dificultatea de a se fi născut undeva, în încercarea de a reda unicitatea unor formule, cum ar fi cea a "dorului" românesc sau a expresiei oximoronice "*dureros de dulce*", atât de caracteristică lui Eminescu.

Ținând tot timpul cont de dificultatea traducerii unui poet ca Eminescu, să nu pierdem din vedere raportul dintre originalul venerat și orice "copie" care, până la urmă, se dovedește a fi mereu imperfectă, după cum să nu neglijăm posibilitatea anihilării textului poetic, imposibilitatea de a reda poezia fără a o ucide, în cele din urmă să nu preschimbăm "aurul" în "monedă calpă".

Hanne HÄMÄLÄINEN

Studentă la Universitatea din Helsinki

Relațiile diplomatice dintre România și Finlanda

Relațiile diplomatice dintre România și Finlanda

Ambasada României la Helsinki în cooperare cu Arhivele Naționale ale Finlandei și cu Asociația de Prietenie Finlanda-România, cu sprijinul Ministerelor de Externe ale României și Finlandei a organizat expoziția "**80 de ani de relații diplomatice între România și Finlanda**".

Manifestarea, găzduită de prestigioasele spații expoziționale ale Arhivelor Naționale ale Finlandei, a fost inaugurată la Helsinki, la data de 24 octombrie 2000, de Președinta Parlamentului Finlandei, doamna **Riitta Uosukainen** și a fost deschisă publicului în perioada 25.10 – 29.12. 2000.

Această expoziție constituie cea mai substanțială prezentare de documente diplomatice – note verbale, scrisori de acreditare, telegrame cifrate, rapoarte diplomatice, articole din presa vremii, jurnale personale, purtând semnături ale

unor personalități cu rezonanță în istoria celor două popoare: șefi de stat, miniștri de externe, ambasadori etc.

Publicul a remarcat semnăturile unor personalități precum: Regele Ferdinand, Regele Carol al II-lea, Nicolae Titulescu, Take Ionescu, Generalul Alexandru Averescu, Väinö Tanner (șeful primei reprezentanțe diplomatice finlandeze în România și ulterior ministru de externe al Finlandei), Lauri Relander (președinte al Republicii Finlanda în perioada 1925-1931), J. K. Paasikivi (președinte al Republicii Finlanda în perioada 1946-1956), Mareșalul C.G.E. Mannerheim (comandant al Armatei Finlandeze și președinte al Republicii Finlanda în perioada 1944-1946).

Relațiile diplomatice dintre cele două state au fost stabilite în anul 1920, România fiind printre primele țări care au recunoscut independența Finlandei.

Misiunile diplomatice au fost stabilite la nivel de legăție, la data de 28 iulie 1920 fiind deschisă prima reprezentanță diplomatică finlandeză la București, iar la 7 aprilie 1921 deschizându-se prima misiune diplomatică a României în Finlanda.

Deși relațiile diplomatice dintre cele două țări au fost stabilite în urmă cu numai 80 de ani, în ciuda depărtării geografice, legăturile dintre români și finlandezi sunt mult mai vechi, datând din secolul al XVII-lea, cele două popoare aflându-se de multe ori alături în perioade de criză și războaie, așa cum a susținut profesorul Lauri Lindgren, președintele Asociației Finlanda-România, într-un discurs documentat prezentat la deschiderea oficială a expoziției și publicat în caietul-program al acestei expoziții. În „argumentul” său, profesorul Lauri Lindgren a trecut în revistă câteva momente importante ale relațiilor dintre cele două țări, de-a lungul timpului, până la Cel de-al II-lea Război Mondial.

În prezent, relațiile româno-finlandeze cunosc o dinamică deosebită în toate domeniile politico-diplomatice și culturale, reflectate în vizitele oficiale și de stat, la cel mai înalt nivel, schimburi de studenți în cadrul programelor bilaterale din domeniul învățământului și culturii, cooperare în domeniul societății civile, relansarea schimburilor economice etc.

Președinția finlandeză a Consiliului Uniunii Europene în semestrul al doilea al anului 1999 a reprezentat pentru România un moment important pe calea integrării în structurile europene, prin nominalizarea țării noastre pentru începerea negocierilor de aderare, în urma deciziilor adoptate de Consiliul U.E. de la Helsinki, din decembrie 1999.

Redacția

**Tineri și talentați traducători,
studenți ai Lectoratului de Limba Română**

MIHAI EMINESCU

DORINȚA

Vino-n codru la izvorul
Care tremură pe prund,
Unde prispa cea de brazde
Crengi plecate o ascund.

Și în brațele-mi întinse
Să alergi, pe piept să-mi cazi,
Să-ți desprind din creștet vălul,
Să-l ridic de pe obraz.

Pe genunchii mei ședea-vei,
Vom fi singuri-singurei,
Iar în păr înfiorate
Or să-ți cadă flori de tei.

Fruntea albă-n părul galben
Pe-al meu braț încet s-o culci,
Lăsând pradă gurii mele
Ale tale buze dulci ...

Vom visa un vis ferice,
Îngâna-ne-vor c-un cânt
Singuratece izvoare,
Blânda batere de vânt;

Adormind de armonia
Codrului bătut de gânduri,
Flori de tei deasupra noastră
Or să cadă rânduri-rânduri.

TOIVE

Tule metsään uomassaan
Virtaavan lähteen luo,
Jolle taipuvat oksat
Täyden suojansa suo.

Kiiruhda käsivarsilleni,
Painaudu rintaani vasten,
Kasvosi paljastan,
Niiltä valkean huntusi lasken.

Polvilleni istuudut,
Ei ole muita kuin me,
Putoavat kukat lehmuksen,
Hiuksesi peittävät ne.

Käsivarteeni nojaa
Vaalea pääsi, valkea otsasi,
Niin että huulilleni
Antautuvat pehmeät huulesi ...

Näemme onnellisen unen,
Meille hyräilevät kauneimmin
Yksinäiset lähteet
Ja tuulen henkäys lämmin;

Ajatusten täyttämä metsä
Nukuttaa meidät uneen harmoniallaan,
Kun yltämme lehmuksen kukat
Putoavat kukin vuorollaan.

*Traducere în limba finlandeză de Tiina PELTONEN
Studentă la Universitatea din Turku*

DIN VALURILE VREMII...

Din valurile vremii, iubita mea, răsai
Cu brațele de marmur, cu părul lung, bălai –
Și fața stăvezie ca fața albei ceri
Slăbită e de umbra duioselor dureri!
Cu zâmbetul tău dulce tu mângâi ochii mei,
Femeie între stele și stea între femei
Și întorcându-ți fața spre umărul tău stâng,
În ochii fericirii mă uit pierdut și plâng.

Cum oare din noianul de neguri să te rump,
Să te ridic la pieptu-mi, iubite înger scump,
Și fața mea în lacrimi pe fața ta s-o plec,
Cu sărutări aprinse suflarea să ți-o-nec
Și mâna friguroasă s-o încălzesc la sân,
Aproape, mai aproape pe inima-mi s-o țin.

Dar vai, un chip aievea nu ești, astfel de treci
Și umbra ta se pierde în negurile reci,
De mă găsec iar singur cu brațele în jos
În trista amintire a visului frumos ...
Zadarnic după umbra ta dulce le întind:
Din valurile vremii nu pot să te cuprind.

AJAN AALLOISTA.....

Rakkaani mun, ajan aalloista nouset
On kätes marmorista, hiukset pitkät kultaiset –
Ja kasvot läpikuultavat kuin vahan valkeat
On syvyyksien tuskain varjostamat!
Silmiäni syleilet hymylläsi hellien,
Nainen joukossa tähtien ja tähti joukossa naisien
Ja kasvosi kääntyneenä vasenta olkaa kohden,
Kadonneena unohdun ilon silmiin ja itken.

Miten syvyyksistä pimeyden nostaisin sinut rakkain,
Nostaisin sinut rinnallein, kallis rakas enkelein,
Ja kyyneliset kasvoni käännän puoleesi,
Tulisin suudelmin salpaan sun henkesi
Ja kätes kylmän lämmitän rinnallain,

Lähellä, lähempänä pidän sitä sydämelläin.
Mut voih, et todellinen oo, jos näin voit kulkea
Ja varjos sun voi kylmä pimeys sulkea,
Näin löydän itseni taas yksin, kädet alistuneina roikkuen
Unta ihanaa kaihoisasti muistellen ...
Ihanan varjos perään on turhaa niitä ojentaa:
Ajan aalloista en voi sua tavoittaa.

*Traducere în finlandeză de Karin ERIKSSON
Studentă la Universitatea din Turku*

LACUL

Lacul codrilor albastru
Nuferi galbeni îl încarcă;
Tresărind în cercuri albe
El cutremură o barcă.

Și eu trec de-a lung de maluri,
Parc-ascult și parc-aștept
Ea din trestii să răsară
Și să-mi cadă lin pe piept;

Să sărim în luntrea mică,
Îngânați de glas de ape,
Și să scap din mână cârma,
Și lopețile să-mi scape;

Să plutim cuprinși de farmec
Sub lumina blândeii lune –
Vântu-n trestii lin foșnească,
Unduioasa apă sune!

Dar nu vine ... Singuratic
În zadar suspin și sufăr
Lângă lacul cel albastru
Încărcat cu flori de nufăr.

JÄRVI

Järvi sininen metsien
Keltaisine lumpeineen
Väräyttää vettä aaltoineen
Kuljettaa purtta laineineen.

Ja minä käyn rantaa pitkin
Kuulostellen, odotellen.
Häntä seasta heinien
Syliini sulkeakseni hellien.

Nouskaamme, oi, purtehen
Veden kutsua kuunnellen.
Ruorin mennä mä annan,
Airojen pudota annan.

Keinumme vallassa lumouksen
Valossa kuun kultaisen
Heinissä tuuli käy hiljaa
Aallot veden ne kuiskaa.

Mutta ei hän tule ... yksinään
Turhaan huokaan kärsien
Lähellä sinijärven tään
Alla lumpeenkukkien.

*Traducere în finlandeză de Hanna-Riikka KAVASTO
Studentă la Universitatea din Turku*

MAI AM UN SINGUR DOR

Mai am un singur dor:
În liniștea serii
Să mă lăsați să mor
La marginea mării;
Să-mi fie somnul lin
Și codrul aproape,
Pe-ntinsele ape
Să am un cer senin.
Nu-mi trebuie flamuri,
Nu voi sicriu bogat,
Ci-mi împlețiți un pat
Din tinere ramuri.

Și nime-n urma mea
Nu-mi plângă la creștet
Doar toamna glas să dea
Frunzișului veștet.
Pe când cu zgomot cad
Izvoarele-ntruna,
Alunece luna
Prin vârfuri lungi de brad.
Pătrunză talanga
Al serii rece vânt,
Deasupra-mi teiul sfânt
Să-și scuture creanga.

Cum n-oi mai fi pribeag
De-atunci înainte,
M-or troieni cu drag
Aduceri aminte.
Luceferi, ce răsar
Din umbră de cetini,
Fiindu-mi prietini,
O să-mi zâmbească iar.
Va geme de patemi
Al mării aspru cânt ...
Ci eu voi fi pământ
În singurătate-mi.

VIELÄ YHTÄ MÄ TOIVOISIN

Vielä yhtä mä toivoisin:
Rauhassa illan että
Kuolla mä hiljaa saisin
Lähellä merta, vettä;
Sulounta mä nukkuisin
Seuranain puu kultaisin,
Lähellä merta ääretöntä
Taivas pilvetön yllä.
Tahdo en surulippua,
Enkä kallista arkkua,
Vaan mulle peti punokaa
Nuorista oksista sitokaa.

Ja ettei kukaan minua
Itkisi kaihoisasti
Vain syksyn huminaa
Lehdistä kuuluvaksi.
Kun lähteet pulppuaa
Ja alati suihkuua,
Kuu kulkekoon kulkuaan
Puun latvaan korkeaan.
Kylmässä tuulen illan
Kaikukoot kellot karjan.
Oksillaan lehmukseksi
Suojelkoon hautaani.

Enää en erehdy
Koskaan en mä enää,
Ja haudalleni kerääntyy
Kauniit muistot nää.
Nousee tähti taivahalle
Kuusen oksain keskelle
Minulle on se ystävä
Taas suo se mulle hymynsä.
Käy merelle se kertomaan
Laulaen murheitaan ...
Vaan minä muutun maaksi
Yksinäisydessäni.

*Traducere în limba finlandeză de Hanna-Riikka KAVASTO
Studentă la Universitatea din Turku*

PE LÂNGĂ PLOPII FĂRĂ SOȚ

Pe lângă plopii fără soț
Adesea am trecut;
Mă cunoșteau vecinii toți -
Tu nu m-ai cunoscut.

La geamul tău ce strălucea
Privii atât de des;
O lume toată-nțelea -
Tu nu m-ai înțeles.

De câte ori am așteptat
O șoaptă de răspuns!
O zi din viață să-mi fi dat,
O zi mi-era de-ajuns;

O oră să fi fost amici,
Să ne iubim cu dor,
S-ascult de glasul gurii mici
O oră, și să mor.

Dându-mi din ochiul tău senin
O rază dinadins,
În calea timpilor ce vin
O stea s-ar fi aprins;

Ai fi trăit în veci de veci
Și rânduri de vieți,
Cu ale tale brațe reci
Înmărmureai măreț,

Un chip de-a pururi adorat
Cum nu mai au perechi
Acele zâne ce străbat
Din timpurile vechi.

Căci te iubeam cu ochi păgâni
Și plini de suferinți,
Ce mi-i lăsară din bătrâni
Părinții din părinți.

OHI PARITTOMIEN POPPELEIN

Ohi parittomien poppelein
Oon usein kulkenut;
Tunsivat katseet naapurein -
Sinä et tuntenut.

Sun ikkunasi valoa
Niin usein olen katsellut;
Ja ymmärsi mua koko maailma -
Sinä et ymmärtänyt.

Kuinka olenkaan mä odottanut
Sun kuiskaustas' vastaukseksi!
Jos oisit päivän mulle antanut,
Päivä ois ollut tarpeeksi;

Tunnin verran jos ystäviä ollen,
Oisimme rakastaneet kaipauksin,
Suloista ääntäsi kuunnellen
Tunnin, ja kuollut mä oisin.

Antaen silmästäsi valoisan
Minulle säteen tietten tahtoen,
Edessä aikain tulevan
Niin syttynyt ois' tähtönen;

Olisit elänyt sä ikuisuuden
Elämää jälkeen elämän,
Ja muuttunut ois kätes' kylmyyden
Muotoon patsaan ylevän.

Iankaikkisesti jumaloidut kasvot,
Joille ei vertaa löydy mistään
Kuin nuo jumalattaret jotk' ilmestyvät
Ajoista muinaisista.

Sillä rakastin sinua silmin syntisin
Täynnä kärsimyksiä ja vaivaa,
Jotk' perinnöksi mulle jätettiin
Isiltä aikain takaa.

Azi nici măcar îmi pare rău
Că trec cu mult mai rar,
Că cu tristețea capul tău
Se-ntoarce în zadar,

Căci azi le semeni tuturor
La umbrel și la port,
Și te privesc nepăsător
C-un rece ochi de mort.

Tu trebuia să te cuprinzi
De acel farmec sfânt,
Și noaptea candelă s-aprinzi
Iubirii pe pământ.

Tänään en jaksa edes välittää
Ett' ohi kuljen yhä harvemmin,
Ja että päätäsi surulla
Turhaan sä minuun käännätkin.

Sillä kaikkia muita muistutat sä nyt
Käynnistäs', helmoistas' mä huomasiin,
Ja ilmeetönnä olen sua nyt katsellut
Kuolleiden silmin: kylmin, kaukaisin.

Olisit itsesi sä antanut
Sille pyhälle lumolle,
Ja yöllä kynttilän sytyttänyt
Maailman rakkaudelle.

*Traducere în limba finlandeză de Laura DELICOSTEA
Studentă la Universitatea din Turku*

PESTE VÂRFURI

Peste vârfuri trece lună,
Codru-și bate frunza lin,
Dintre ramuri de arin
Melancolic cornul sună.

Mai departe, mai departe,
Mai încet, tot mai încet,
Sufletu-mi nemângâiet
Îndulcind cu dor de moarte.

De ce taci, când fermecată
Inima-mi spre tine-întorn?
Mai suna-vei dulce corn,
Pentru mine vreodată?

YLI PUIDEN LATVAIN

Yli puiden latvain kulkee kuu,
Havisevat lehdet rauhisasti,
Seasta puuvanhuksen oksien,
Soi torvi kaihoisati.

Kauempana, kauempana,
Hitaasti, vielä hitaammin.
Sieluni mun lohduton,
Se vain kaipaa kuolohon.

Miks' vaikenet, kun lumottuna
Sydämeini puolees kääntyy?
Vieläkö kerran, torvi suloinen,
Sun vartes soittoon vääntyy?

*Traducere în limba finlandeză de Hilma RUOKOLAINEN
Studentă la Universitatea din Turku*

STELELE-N CER

Stelele-n cer
Deasupra mărilor
Ard depărtărilor
Până ce pier.

După un semn
Clătind catargele,
Tremură largele
Vase de lemn:

Niște cetății
Plutind pe marile
Și mișcătoarele
Pustietății.

Stol de cocori
Apucă-ntinsele
Și necuprinsele
Drumuri de nori.

Zboară ce pot
Și-a lor întrecere,
Vecinică trecere –
Asta e tot ...

Floare de crâng,
Astfel viețile
Și tinerețile
Trec și se stâng.

Orice noroc
Și-ntinde-aripele,
Gonit de clipele
Stării pe loc.

Până nu mor,
Pleacă-te, îngere,
La trista-mi plângere
Plină de-amor.

Nu e păcat
Ca să se lepede
Clipa cea repede
Ce ni s-a dat?

TAIVAAN TÄHTÖSET

Taivaan tähtöset
Yllä merien
Kaukana palaen
Kunnes katoavat.

Merkin kuulleet
Mastoja heiluttaa
Aavaa keinuttaa
Puiset purret:

Muutama saareke
Valtava, kelluva
Yksinäisyys vellova
On vallannut ne.

Aura kurkien
Saavuttaa valtavat
Tavoittamattomat
Tiet pilvien.

Lennä mink' voit
Lintujen kisailu
Ja ikuinen kulku
Kaiken jo koit.

Metsäkukkani
Näin vain aika
Ja nuoruuden taika
Syttyy ja sammuvi.

Onni niin häilyvä
Levittää siipensä
Karkaa hetkensä
Paikallaan pysyvä.

Ennen kuin kuolen
Kuulethan, enkeli,
Surkean itkuni
Täyttämän lemmen.

Eikö käy sääliksi
Luopua hetkestä
Aivan lyhyestä
Jok' saatu on lahjaksi?

*Traducere în limba finlandeză de Hilma RUOKOLAINEN
Studentă la Universitatea din Turku*

RUGĂCIUNE

Crăiasă alegându-te,
Îngenunchem rugându-te,
Înalță-ne, ne mântuie
Din valul ce ne bântuie;
Fii scut de întărire
Și zid de mântuire,
Privirea-ți adorată
Asupră-ne coboară,
O, Maică prea curată
Și pururea fecioară,
Marie!

Noi, ce din mila sfântului
Umbră facem pământului,
Rugămu-ne 'ndurărilor
Luceafărului mărilor:
Ascultă-a noastre plângeri,
Regină peste îngeri,
Din neguri te arată,
Lumină dulce, clară,
O, Maică prea curată
Și pururea fecioară,
Marie!

RUKOUS

Sinut valtiattareksi valiten,
Eteesi polvistumme rukoillen,
Nosta sinä ja pelasta
Meit' ympäröivält' tuskalta;
Oo kilpi vahvistuksen
Ja muuri pelastuksen,
Katseesi rakkahin
Päällemme laskien,
Oi, Äiti puhtahin
Ja neitsyt ainainen,
Maria!

Me, jotka tahdost' pyhän armon
Annamme tälle maalle varjon,
Rukoillen laupeuksia
Merten kointähteä:
Valituksiamme kuunnellen,
Sä kuningatar yli enkelten,
Varjoista ilmesty sä vihdoinkin,
Suloinen valo, pehmoinen,
Oi, Äiti puhtahin
Ja neitsyt ainainen,
Maria!

*Traducere în limba finlandeză de Laura DELICOSTEA
Studentă la Universitatea din Turku*

*Tineri și talentați traducători,
intelectuali dedicați apropierii dintre culturi*

EINO LEINO (1878 – 1926)

YLI METSÄN KOITTI JO PÄIVÄN KOI

Yli metsän koitti jo päivän koi,
kun nurmella neitonen kulki,
kukat kukkivat auki jo umput loi,
jotk' eilen illalla sulki.

Ja neitonen nuori se nurmella vain
niin hiljaa, hiljaa astui,
ja kukkaset nyökkäsi kuiskuttain,
kun kasteesta helmat kastui.

CÂND PESTE PĂDURE RĂSĂRIT-AU ZORII

Când peste pădure răsărit-au zorii,
pe iarbă fecioara mergea,
bobocii deja deschideau ochii florii
ce ieri seară încă dormea ...

Și tânăra fată pe iarbă pășește
atât de încet, de suav, de tăcut ...
iar florile clatină capul cu șoapte,
când poalele ude de rouă-au trecut ...

WHEN OVER THE WOODS THE DAYLIGHT WAS DAWNING

When over the woods the daylight was dawning
the young maid was going on the grass,
The flowers already opened their buds-morning
that yesterday evening they had closed their eyes ...

And the young maid on the grass was going
So silent, so gently, so sweet
And flowers, whispering, were nodding
When the hems, with dewdrops, got wet ...

LAULU ONNESTA

Kell' onni on, se onnen kätkeköön,
kell' aarre on, se aarten peittäköön,
ja olkoon onnellinen onnestaan
ja rikas riemustansa yksin vaan.

Ei onni kärsi katseit' ihmisten.
Kell' onni on, se käyköön korpehen
ja eläköhön hiljaa, hiljaa vaan
ja hiljaa iloikohon onnestaan.

CÂNTAREA FERICIRII

Cel fericit, ascundă-și fericirea,
Cel ce-i bogat, ascundă-și norocirea,
E fericit, bogat, atunci e bine,
Dar, singur, să se bucure în sine ...

Căci fericirea nu se vrea privită,
Cel fericit s-o țină tănuită,
Tăcut, trăiască-n pace, și-n tihnire,
Și să se bucure de fericire.

THE SONG OF HAPPINESS

The happy man, let him to hide his pleasure,
The rich man, let him to cover his treasure.
Is happy? Rich? Then all the bad is gone
And let him be in joy only alone ...

The happiness does not support being looked
Who happy is keep "her" to be in secret ...
And all the life go to the wilderness
And silently enjoy his happiness ...

HYMNI TULELLE

Ken tulta on, se tulta palvelkoon.
Ken maata on, se maahan maatukoon.
Mut kuka tahtoo nousta taivahille,
näin kaikuu kannelniekan virsi sille:
Mit' oomme me? Vain tuhkaa, tomua?
Ei aivan: Aatos nousee mullasta.
On kohtalosi kerran tuhkaks tulla,
mut siihen ast'on aika palaa sulla.

Mi palaa? Aine. Mikä polttaa sen?
Jumala, henki, tuli ikuinen.
On ihmis-onni olla kivihiltä,
maan uumenissa unta pitkää piiltä,
herätä hehkuun, työhön, taistelon,
kun Luoja kutsuu, luottaa aurinkoon,
toteuttaa vuosisatain unelmat,
joit' uinuneet on isät harmajat.

On elon aika lyhyt kullakin.
Siis palakaamme lieskoin leimuvin,
tulesa kohotkaamme korkealle!
Maa maahan jää, mut henki taivahalle.

IMN FOCULUI

Cel ce e flacăra, slujească Focului!
Iar din pământ, de-i trup, pământ devină!
Dar cine vrea `nălțimea Cerului,
Celui ce vrea, din kantele, un cântăreț suspină:

"Ce suntem? Pulbere, cenușă-n vânt?
Nu! Gândul se ridică din pământ.
E soarta-ți să devii cenuș-odat'
Dar, să te mistui pân` atunci ți-e dat ...

Și cine arde-n noi, din tată-n fiu?
Dumnezeu, Duhul, Focul veșnic viu.
Omul-tăciune, fericit, supus,
Doarme-n adâncuri somnul lung, ascuns,
Se va trezi la luptă-ncrezătoare
Când Creatorul cheamă iar spre Soare,
A secolelor vise să prindă viață
Așa cum tații cei cărunți ne-nvață.

Al vieții timp e măsurat puțin.
Deci, flăcări vii, să ardem spre declin,
Să înălțăm Focul din noi, stingher!
Trupu-i pământ, iar Spiritul e-n Cer ..."

HYMN TO THE FIRE

He who is Fire, let him serve the Fire
And from the Earth who is, be earth entire ...
But, for who wants to climb Heaven along
With Kantele, a player sings a song:

What are we? Only ashes? Only dust?
No! `Cause the thought rises from earth with trust ...
It's your destiny be ashes once
But, until then, your time to burn becomes.

And who is burning in our soul entire?
 The God, The Spirit, The Eternal Fire?!
 The ember-man, in hiding-sleep, is quiet
 And happy wait to be awake for fight
 When God, from Earth to Sunshine call the men
 The dreams of Centuries be born again ...
 As our older father-grey said then ...

The time of life is short for all of us
 So, let us burn in blazing flames to death
 Let's raise the Fire, our souls let feel it,
 'Cause body is Earth and Heaven is the Spirit ...

*Versiunile în limba română și în limba engleză
 de Maria Magdalena PELTOLA*

RAUHA

Mitä on nää tuoksut ympärillän?
 Mitä on tämä hiljaisuus?
 Mitä tietävi rauha mun sydämessäin,
 Tää suuri ja outo ja uus?

Minä kuulen, kuink' kukkaset kasvavat
 Ja metsässä puhuvat puut.
 Minä luulen, nyt kypsyvät unelmat
 Ja toivot ja tou'ot muut.
 Kaikk' on niin hiljaa mun ympärillän,
 Kaikk' on niin hellää ja hyvää,
 Kukat suuret mun aukeevat sydämessäin
 Ja tuoksuvat rauhaa syvää.

LINIȘTE

Ce sunt miresmele ce-n jur ademenesc plutinde?
 De ce, sfios, tăcerea mă-nconjoară?
 Ciudată liniște, străină, trupul mi-l cuprinde,
 Ce știe ea, de-n inimă-mi coboară?

Ascult cum florile își cresc ascunsă rădăcină
 Și, cum vorbesc copacii prin păduri ...
 Și cred, și simt cum visele prind viață în lumină,
 Și cresc speranțele-semănături ...

E-atâta liniște în jur ... Și va fi încă,
 Viața-i lumină de la Făurar ...
 Flori, cu petale mari, miros a pace-adâncă
 Și se deschid în inima mea, doar ...

EROTEȘA

Muistelen minä sinua:
 satakielet soittelevat
 yössäni hämärtyvässä.

Muistelet sinä minua:
 lepinkäiset lentelevät
 pääsi päälle istumahan.

Muistellemme toisiamme:
 kaksi kaunista kesällä
 kesälehti kolmantena.

DESPĂRȚIRE

Îmi amintesc de tine-odată:
 privighetorile doinesc
 în noaptea mea întunecată.

Îți amintești de mine-odată:
 sfrânciocii zborul și-l opresc
 pe fruntea ta îngândurată.

Unul de altul ne-amintim:
 doi preafrumoși în vara-adâncă
 și, să fim trei, o frunză încă.

PARTING

Remember you, love at first sight:
 nightingales sing in empty soul
 in darkness of my empty night.

Remember me, love at first sight:
 shrikes fly in legends of the fall
 and sit on your head in light.

We are remembering each other:
 two beautiful in summer time
 a summer-leaf-three summer-chime.

*Versiunile în limba română și în limba engleză
 de Maria Magdalena PELTOLA*

ȘTIRI CULTURALE

Teatrul "C. I. Nottara" din București a fost invitat la **Festivalul internațional de teatru** de la Tampere, din 1999, unde a prezentat spectacolul "Maria Callas – La Divina", pus în scenă de **Radu Gabrea** și având în rolul principal pe **Victoria Cociaș**. Continuând seria succeselor înregistrate în turneele de la New York și Washington, spectacolul prezentat de teatrul românesc, susținut în sala Teatrului de Comedie din Tampere, s-a bucurat de unanimă apreciere din partea unui public tânăr, format mai ales din oameni de teatru, care l-au apreciat.

"Judecând după aplauze, publicului i-a plăcut mult ceea ce a văzut" – scrie Jukka Kajava, de la **Helsingin Sanomat**, cel mai important cotidian finlandez. Ca urmare, reprezentația a fost reluată, luni, 16 august 1999, orele 19, la Helsinki.

Din Panorama Roumain, 99-100, p. 34

ANIVERSĂRI

IOAN ANDREESCU -

- 150 de ani de la naștere

În același an cu Mihai Eminescu, la 15/27 februarie 1850, s-a născut, la București, Ioan Andreescu, cel care va fi considerat unul dintre fondatorii artei **moderne** în România.

Viitorul pictor se trage dintr-o familie modestă, cu mulți copii; tatăl său, Andrei Dobrescu, era mic negustor, scăpătat în urma incendiului din 1847, din București.

Tânărul Iancu (Ion) Andrei figurează, în 1860, pe o listă a Eforiei Școalelor, iar în perioada 1863-1868 urmează cursurile Gimnaziului „Gheorghe Lazăr” din București, sub numele de Ioan Andreescu.¹ În anul 1865, pe când se deschide la București prima „Expoziție a artiștilor în viață”, la care apucă Th. Aman, Gh. Tattarescu, Carol Popp de Szathmary, sculptorul Karl Storck și alții, elevul I. Andreescu obține primul său premiu la desen. După absolvirea clasei a IV-a la același gimnaziu, elevul nostru se înscrie în clasa a V-a la Colegiul „Sf. Sava” din București, unde îl are ca profesor de desen pe C. I. Stăncescu. În 1869, I. Andreescu absolvă clasa a V-a la Colegiul „Sf. Sava” din București, dar părăsește studiile liceale pentru a se înscrie la Școala de Arte Frumoase, de sub direcția lui Th. Aman, la o secție nou înființată – cu durata de doi ani – de desen liniar și caligrafie. El urmează și cursurile de anatomie, de perspectivă și de estetică. Cu sprijinul lui Th. Aman, în 1871, I. Andreescu obține postul de profesor suplinitor la catedra de desen și caligrafie a Școlii de Comerț din București, iar din 1872 va funcționa, pe un post similar, la diferite școli din Buzău. De acum înainte numele viitorului pictor se leagă de numele orașului Buzău, unde I. Andreescu va rămâne ani de zile, ca modest dascăl de desen și caligrafie. În 1872 se înființează societatea „Amicii Bellelor Arte”, iar un an mai târziu I. Andreescu vine de la Buzău la București pentru a-i vedea prima expoziție. Această ocazie este considerată, în literatura de specialitate despre I. Andreescu, drept eveniment declanșator al vocației sale de pictor². În anul 1874,

I. Andreescu participă pentru prima dată la „Expoziția artiștilor în viață”. Din acest an datează unele desene executate în orașul Buzău și împrejurimi și câteva tablouri, cum ar fi *Iarna* (Galeria Națională), una dintre lucrările în care concepția sa artistică apare încheată, chiar înaintea contactului cu pictura franceză.³ În vara anului 1875, I. Andreescu străbate satele de pe Valea Buzăului, realizând o mulțime de schițe. Probabil că Andreescu a fost prezent la cea de-a treia expoziție a „Amicilor Bellelor Arte”, deschisă în 1876, cu participarea largă a lui N. Grigorescu. Tablourile tânărului pictor I. Andreescu trec neobservate de presă și de critici.

În 1878, la 28 de ani, I. Andreescu se îmbolnăvește de tuberculoză. În același an, el expune tablouri la Buzău și în cafeneaua agenției muzicale a lui Alexis Gebauer, de pe Podul Mogoșoaiei din București⁴.

În 1878 I. Andreescu face demersuri pentru obținerea unei burse de studii în străinătate și, cu ajutorul autorităților administrative buzoiene și prin susținerea materială a unor prieteni și cunoscuți, printre care și N. Grigorescu, Ioan Andreescu pleacă la Paris și se înscrie la Academia Julian, vizitând cu deosebit interes expozițiile și muzeele. Este admis la Salonul de la Paris, din mai 1879, cu ambele lucrări trimise: *Începutul primăverii* și *Bâlci în România*. După închiderea Salonului, I. Andreescu pleacă la Barbizon, unde lucrează intens alături de N. Grigorescu. În anul 1880, I. Andreescu pictează *Iarna la marginea Barbizonului*, *Iarna în pădure*, precum și *O dimineață la Barbizon* și *Pădurea de fagi*. În timpul verii următoare, I. Andreescu lucrează din nou alături de N. Grigorescu, figurând chiar într-unul dintre tablourile lui Grigorescu, încărcat cu uneltele de lucru, în drum spre pădurea de la Barbizon. Din această epocă datează, probabil, și tabloul *Treierat*, ca și *La arat*, *Peisaj cu case și pomi*, precum și *Seară de toamnă la Barbizon*.

Ioan Andreescu este nevoit să se întoarcă în țară, la București, din cauza dificultăților financiare. Spre sfârșitul anului 1880 apare în ziarul „Presa”, sub semnătura I.N., un articol favorabil lui I. Andreescu, făcându-se, pentru prima dată, o comparație între artistul român și pictorii impresionisti. În articol se subliniază realismul *modern* al viziunii sale, marcându-se, totodată, diferențele dintre procedeele impresionistilor și cele utilizate de I. Andreescu.⁵

În anul 1881, I. Andreescu se întoarce în Franța și își petrece iarna și primăvara la Barbizon, continuând să picteze cu înfrigurare. Continuă să frecventeze și Academia Julian, la Paris. Menționăm faptul că, admisă la Salonul parizian din 1881, lucrarea *Iarna la Barbizon* (Colecția Zambaccian) este prezentată elogios în periodicul francez „Le Constitutionnel” și în „L'Indépendance Roumaine”.

La o nouă „Expoziție a artiștilor în viață”, deschisă la București, în mai 1881, I. Andreescu expune *O dimineață la Barbizon* (sau *Drumul mare*) și *Seară de toamnă la Barbizon* (sau *Călăreț în amurg*). Cronicile din ziarele bucureștene îi sunt, în general, favorabile, chiar dacă juriul expoziției nu îi acordă nici măcar o mențiune. În anul 1882, la o expoziție deschisă la sala

Stavropoleos, I. Andreescu este prezent cu peste 60 de tablouri, ceea ce face ca această expoziție să poată fi considerată drept o adevărată retrospectivă a pictorului, singura de care s-a bucurat în scurta sa viață⁶. Ca semn de prețuire deosebită, Ioan Andreescu este cooptat membru al „Clubului Tinerimii”, din care făceau parte, dintre artiști, numai Th. Aman și N. Grigorescu. După închiderea expoziției, boala lui I. Andreescu se agravează și, deși știe că este condamnat, el continuă să picteze cu ardoare, până în ultima clipă a vieții sale.

Ioan Andreescu moare la 22 octombrie/3 noiembrie 1882, la București, fiind condus pe ultimul său drum de mari oameni de cultură și artiști, printre care Th. Aman și C. I. Stăncescu, fostul său profesor, care rostește discursul funerar.

*

Pictura lui I. Andreescu se impune destul de târziu și de greu în conștiința publicului din țară. La câteva decenii după moartea sa, opera lui Andreescu începe să fie analizată și apreciată corect și în cercurile artistice din Europa. (De exemplu, în 1930, cu prilejul Expoziției de artă românească, deschisă succesiv la Haga și Amsterdam, critica olandeză îl elogiază pe I. Andreescu, insistând asupra apropierii dintre el și impresionisti; în 1936, în „La Revue Hebdomadaire”, criticul de artă francez Jacques Lassaigne publică un important articol despre I. Andreescu.)

În semn de recunoaștere a valorii operei sale, la 28 octombrie 1948, în sedință solemnă, Academia Republicii Populare Române îl alege pe Ioan Andreescu membru post-mortem al ei, iar Institutului de Arte Plastice din Cluj i se atribuie numele de „Ion Andreescu”, în 1949.

Opera lui I. Andreescu, creată în mai puțin de un deceniu, se compune din peste 230 de picturi în ulei, circa 40 de desene și câteva acuarele; ea cuprinde peisaje, motive rurale, reprezentări ale vieții țărănești (scene de muncă, târguri, portrete de țărani), naturi moarte etc. Tablourile sale cele mai cunoscute sunt: *Iarna la Barbizon*, *Stâncile din Apremont*, *Meri înfloriți*, *Stejarul*, *La arat*, *Autoportret*, *Portret de fată*.

Înscrisă în mișcarea artistică a timpului său, pictura lui I. Andreescu face trecerea de la un *realism modern* spre o percepție novatoare, aparținând *impresionismului* incipient. S-a afirmat că începutul activității lui artistice se leagă de exemplul pe care l-a constituit, în epocă, pictura lui N. Grigorescu. Înzestrat cu o intuiție genială și cu o sensibilitate cromatică deosebită, I. Andreescu interpretează mai *modern*, prin *culoare*, „subiectul” unui tablou, care devine „motiv” plastic, și nu prin valori ale luminii, așa cum procedase N. Grigorescu. De aceea, pictura lui I. Andreescu se înrudește mai mult cu cea a lui Manet, Pissarro, Sisley, decât cu cea a lui N. Grigorescu. S-a spus că, în această privință, I. Andreescu și-a depășit înaintașul⁷. Trebuie, totuși, să avem în vedere dezvoltarea generală a picturii românești în secolul al XIX-lea, faptul că pictura lui I. Andreescu cuprinde și rezumă, într-un fel, tot ceea ce se crease valoros

până atunci, asimilând și experiența lui N. Grigorescu⁸. Trecerea de la tonurile „luminoase și pure” ale lui Grigorescu la culorile „stînse”, „tulburi” sau „înăbușite” din pânzele lui I. Andreescu a însemnat și trecerea de la pictura „clasică” la cea „modernă”, profund interpretativă. Dintr-un anumit punct de vedere, pictura lui Andreescu este mai „gravă”, mai puțin retorică, în comparație chiar și cu tablourile celor din Școala de la Barbizon. În fond, pictura lui Andreescu este mai „nouă” și mai „originală” decât s-a crezut la început, „tiparul” originalității sale depășind, în multe puncte, ceea ce se realizase în pictura românească și chiar în cea europeană. Studiind singur, dar însușindu-și totodată și pictura contemporană, îndeosebi cea franceză, Ioan Andreescu își desăvârșește talentul, ajungând la o sinteză *originală și modernă*.⁹

Deși se pot discerne etape în devenirea sa artistică, opera lui I. Andreescu prezintă un caracter destul de unitar, modul său de „interpretare” rămânând, în mare parte, constant, de-a lungul anilor. El este, fără doar și poate, unul dintre novatorii tehnicii picturii în ulei din vremea lui¹⁰.

Integrat marelui curent al peisagismului european care pornește de la Corot, Ioan Andreescu „își inventează” mijloacele de a se exprima, pictând peisaje în care se îmbină măsura cu discreția și cu eleganța. Exprimarea formei și a spațiului numai prin simple raporturi de culoare, fără ajutorul unui contur convențional sau al zonelor de umbră, reprezintă o caracteristică fundamentală a picturii lui I. Andreescu. Lucrul acesta este dovedit de tablouri cum sunt: *Iarna, La arat, Drumul satului, Iarna la Barbizon*. Așadar, *culoarea* este, după părerea specialiștilor, elementul sintactic de bază al limbajului plastic al lui Andreescu. Laitmotivul în pictura lui I. Andreescu îl constituie *griurile colorate*, a căror realizare atinge un mare grad de diferențiere și armonizare cromatică, anticipând dezvoltarea ulterioară a picturii. De aceea, Jacques Lassaingne, vorbind despre *Iarna la Barbizon*, spune că această pânză „pare să anticipeze cele mai bune realizări ale lui Utrillo”¹¹.

În intenția de a defini caracterul specific al limbajului său plastic, s-au făcut apropieri între pictura lui I. Andreescu și muzică. Într-adevăr, pictorul acesta „întonează” cu rigoare și claritate, distinct și precis, fiecare „notă” a „partiturii” sale, ridicând ansamblul imaginii la imponderabilitatea unei compoziții muzicale. Așadar, pictorul român folosește „tonul compus”, caracteristic pictorilor impresionisti din perioada de început a acestui curent artistic. Prin felul în care își concepe, însă, imaginile, eliberându-se de orice convenționalism, se poate spune că I. Andreescu îi depășește pe artiștii din Școala de la Barbizon, descoperind „tehnica” impresionistă, pe-atunci de avangardă, și țintind, mai departe, spre pictura *modernă*.

S-au făcut, de asemenea, apropieri între pictura lui I. Andreescu și poezie. Dacă opera poetică, lirică, a putut fi definită drept „dezvoltarea unei interjecții”, o operă plastică poate fi înțeleasă drept *simbol vizual* al „conținutului” sensibilității unui artist. Ioan Andreescu este, înainte de toate, un pictor peisagist care reușește să ridice *peisajul de câmpie* la rangul de simbol al sentimentului

său general față de lume și de viață. În tablourile sale, autorul surprinde neliniștea existențială a omului de stepă, prizonier între pământ și cerul boltit deasupra lui, egal, greu, apăsător, ostil oricărui zbor. De aici derivă, probabil, impresia de gravitate, de asumare a unui destin potrivnic, pe care o transmite pictura lui I. Andreescu. De altfel, Scarlat Yarca, unul dintre colecționarii de tablouri din epocă, atrage atenția asupra faptului că tablourile lui I. Andreescu nu prezintă „nimic decât cer și pământ”.

Prin redarea condiției elegiace a însinguratului, a celui care simte nedreptatea de a fi supus durerii, trecerii, morții, viziunea lui I. Andreescu se aseamănă cu concepția eminesciană a „omului trecător, pe pământ rătăcitor”, opus veșniciei naturii. Astfel, *Ioan Andreescu* se apropie de *Mihai Eminescu* prin descoperirea dimensiunii filosofice care marchează, constant, cultura românească¹². La această valoare constantă a spiritualității românești se ajunge prin simbolurile vizuale ale lui Ioan Andreescu, ca și prin sugestia muzicală a versului eminescian.

NOTE

¹ Radu Bogdan, *Andreescu*, vol. I, - *Artistul în epocă*, București, 1969, p. 35

² Al. Busuioceanu, *Andreescu*, București, 1936, p. 46

³ Vasile Varga, Eleonora Costescu, *Andreescu*, Ed. Meridiane, București, 1978, p. 173

⁴ Radu Bogdan, *op. cit.*, p. 167

⁵ Radu Bogdan, *op. cit.*, p. 128

⁶ Vasile Varga, Eleonora Costescu, *op. cit.*, p. 180

⁷ Vasile Varga, *Nicolae Grigorescu*, București, 1973, p. 94

⁸ G. Oprescu, *Pictura românească din sec. al XIX-lea*, ed. II, București, 1943, p. 78

⁹ Vasile Drăguț, Dan Grigorescu, *History of Romanian Arts*, An Outline, Ed. Enciclopedică, Bucharest, 1990, p. 140

¹⁰ Vasile Drăguț, Dan Grigorescu, *History of Romanian Arts*, An Outline, Ed. Enciclopedică, Bucharest, 1990, p. 141

¹¹ Vasile Varga, Eleonora Costescu, *op. cit.*, p. 84

¹² Ion Frunzetti, *Arta românească în secolul XIX*, Ed. Meridiane, București, 1991, p. 460

Merja VÄISÄLÄ
Marilena ALDEA
Universitatea din Turku

Săptămâna Filmului Finlandez

Creația cinematografică finlandeză se bucură de interesul deosebit al spectatorilor din România. Acesta este motivul organizării anuale – la București – a unui Festival al filmului finlandez. Devenită deja un eveniment cultural consacrat, **Săptămâna Filmului Finlandez**, care a ajuns la cea de-a patra ediție, a avut loc – în organizarea Ambasadei Finlandei din România – între 16 și 20 octombrie 2000, în sala Auditorium a Muzeului Național de Artă din București.

Retrospectivele cinematografice finlandeze din ultimii ani au atras numeroși spectatori români, oferindu-le un tablou cuprinzător asupra marilor nume ale ecranului din Finlanda.

Cu puțini ani în urmă, ambasadorul de atunci al Finlandei la București, E.S. domnul Mikko Heikinheimo, el însuși un pasionat cinefil, a avut inspirată inițiativă de a organiza în România o prezentare a creației cinematografice, ca mijloc de cunoaștere reciprocă a culturii celor două țări. În primele sale ediții, **Săptămâna Filmului Finlandez** a urmărit prezentarea creației regizorului Aki Kaurismäki.

Ediția din anul 2000 a **Săptămânii Filmului Finlandez** a fost patronată de E.S. domnul Pekka Harttila, actualul ambasador al Finlandei în România, ajutat de doamna Leena Pylvänäinen, secretar II al ambasadei.

Filmele prezentate, considerate un festival tematic, au fost orientate pe două direcții principale, după cum rezultă și din programul spectacolelor. O primă direcție a fost o retrospectivă Mika Kaurismäki, prin prezentarea unui număr de 6 dintre cele 18 lung-metraje realizate de către regizorul finlandez Mika Kaurismäki, cunoscut și apreciat în lumea cinematografului contemporan.

A doua direcție a cuprins o suită de scurt-metraje, aparținând unor cineaști diferiți din *Țara celor o mie de lacuri*, având însă o temă comună, orașul Helsinki. Această temă, urmărind puncte diverse de vedere asupra capitalei finlandeze, marchează în același timp

aniversarea a 450 de ani de existență a orașului, nominalizat în anul 2000 ca una dintre capitalele culturii europene. În viziunea organizatorilor, scurt-metrajele privind capitala finlandeză au avut scopul de a populariza în România imaginea Finlandei contemporane.

Programul Săptămânii Filmului Finlandez a cuprins următoarele pelicule:

Lung-metraje (realizator, Mika Kaurismäki):

- *Rosso* (1985),
- *Helsinki Napoli toată noaptea* (1987),
- *Zombie și Trenul Fantomă* (1991),
- *Tigrero, un film care nu a fost făcut niciodată* (1994),
- *Sambólico* (1996),
- *Los Angeles fără o hartă*.

Scurt-metraje:

- *Ultima zi de vară* (realizator, Markku Pölönen),
- *2001 de dorințe* (Tarja Kylmä),
- *Rămășițe* (Maarit Lalli),
- *Dual* (Milla Moilanen),
- *Fiica detectivului* (Iiro Kütner).

Despre Mika Kaurismäki, în calitate de cineast, se pot spune multe lucruri. Născut în 1955, în Finlanda, Mika Kaurismäki este fratele mai mare al tot atât de cunoscutului realizator Aki Kaurismäki. Mika Kaurismäki studiază filmul la *Hochschule für Fernsehen und Film* din München. Este regizor de film, producător și scenarist, fondator al unor companii de producție și distribuție de film, precum și al festivalului de film *Midnight Sun* de la Sodankylä, în Laponia. A regizat 18 lung-metraje. Este membru al *Academiei Europene de Film*. A fost distins cu numeroase premii internaționale. Poate fi considerat un *finlandez internațional*, având filme produse în Finlanda, Italia, Germania, Turcia, Anglia, Statele Unite al Americii, Brazilia, filme care abordează o tematică largă, impresionantă prin diversitate. În cuvântul său la deschiderea **Săptămânii Filmului Finlandez**, ambasadorul Finlandei, E.S. domnul Pekka Harttila, considera că filmele lui Mika Kaurismäki au devenit aproape o legendă.

Rosso (1985) este o comedie – thriller, care urmărește aventurile – în Finlanda – ale lui Giancarlo Rosso (interpretat de Kari Väänänen), un ucigaș plătit al Mafiei siciliene, subiect care permite prezentarea frumuseților peisajului finlandez, însoțind eroii filmului.

Helsinki Napoli toată noaptea (1987) este o comedie, un film cu gangsteri și cu mulți bani, având ca erou pe Alex, un șofer de taxi

finlandez în Berlin. Pe generic figurează nume de referință: Kari Väänänen, Samuel Fuller, Eddie Constantine, Wim Wenders, Jim Jarmush.

Zombie și Trenul Fantomă (1991) este un film situat pe linia dintre umorul negru și tragedie. Este povestea unui băiat și a unei fete, a unei iubiri și a unei prietenii, a rock and roll-ului și a alcoolului, a orașelor Helsinki și Istanbul. Pentru interpretarea rolului Zombie, actorul Silu Seppälä a fost desemnat cel mai bun actor la festivalurile de film de la San Sebastian și Pescara din anul 1991.

Tigrero, un film care nu a fost făcut niciodată (1994) este un documentar – ficțiune, apreciat la cele mai ridicate cote, obținând Premiul Internațional al Criticii la Festivalul de Film de la Berlin în 1994 și premiul Golden Gate de la San Francisco în 1995. Într-o coproducție finlandezo-germano-braziliană, realizatorul Mika Kaurismäki se întâlnește cu regizorul Samuel Fuller, cu tânărul regizor american Jim Jarmush și cu indienii Karaja de pe Amazon.

Los Angeles fără o hartă (1997) este o comedie romantică, ecranizarea unei nuvele autobiografice a lui Richard Rayner, relatând despre comicul reacțiilor unui englez la primul său contact cu viața și obiceiurile din Los Angeles. În distribuție se află nume cunoscute, ca Julie Delpy, Johnny Depp, Saskia Reeves sau chiar Anouk Aimée.

Sambólico (1996) este o coproducție braziliano-finlandezo-germană, având ca subiect întâlnirea unui inocent dirijor finlandez (interpretat de Kari Väänänen), locuind în Brazilia, cu o tânără dansatoare de samba (interpretată de Andrea Bloom), petrecută într-o noapte fierbinte la Rio, plină de muzică, de dans și chiar de pericole.

Filmele au fost difuzate în limba în care au fost produse – finlandeză, engleză, italiană, portugheză, germană – și au fost subtitrate în limba engleză, acolo unde a fost cazul.

Anita MOILANEN

Asistentă la Facultatea de Științe Umaniste
Universitatea din Turku

*****

*E.S. Mikko Heikinheimo,
ambasador al Finlandei în România,
la finalul misiunii sale*

Dovedindu-se un bun cunoscător al istoriei, culturii și realităților de astăzi ale României, **E.S. Mikko Heikinheimo** subliniază câteva dintre aspectele sesizate de un finlandez care a știut „să se apropie” de noi: pentru Domnia sa, România „a fost și este o țară *caleidoscopică*”, cuceritoare, în primul rând, prin *diversitatea* zonelor geografice și, totodată, etnografice și culturale.

Așadar, străinul este impresionat, împreună cu vechiul său prieten, artistul fotograf **Peter Korniss**, nu numai de frumusețea satelor din Transilvania, ci și de pitorescul satelor maramureșene, ca și de binecunoscuta *ospitalitate românească*.

Așa cum a remarcat și domnul **Paavo Lipponen**, primul-ministru al Finlandei, aflat în vizită la București, ambasadorul Mikko Heikinheimo, care a trăit patru ani în România, observă *characterul latin* al capitalei noastre, reconstituind fragmentar imaginea „*Micului Paris*” de odinioară, oraș în care atrag atenția nu numai *monumentele arhitectonice*, ci și *frumusețea și eleganța femeilor* din România.

Deși impresiile ambasadorului Finlandei sunt „amestecate”, prevalând cele „pozitive”, nu pot fi trecute cu vederea trăsăturile care sar în ochii unui străin: lipsa de punctualitate, o anume suspiciune, ca și regretabila *versatilitate* de care dau dovadă mulți români.

Rezultat al unei istorii îndelungate, poporul român de astăzi, profund marcat de trecutul său comunist, este în pericol de a-și pierde optimismul și dorința legitimă de a-și reface un trai decent.

Ca o contrapondere, E.S. Mikko Heikinheimo își încheie gândurile despre România, subliniind că cei care „s-au născut într-una dintre cele mai frumoase și mai bogate țări ale Europei”, cei care au avut minți strălucite și artiști de renume mondial, aceia care au avut drept dar, dintotdeauna, frumusețea femeilor și care au depășit momentele grele ale existenței, trebuie să se mobilizeze și să găsească și acum resursele necesare pentru a ieși din criză.

Redacția

După un interviu consemnat de Silvia Kerim și publicat în revista **Formula AS**, Anul X, nr. 425 (31), 7, 14 august 2000